
Existuje evropská identita?

Existuje evropská identita?

Vážení páni ministři,

Magnificence páni proreктоři,

vážené dámy, vážení pánové,

Naše dnešní setkání se zabývá otázkou kulturní mnohosti a mnohovrstevnatosti, která patří k základním principům Evropské Unie, jež, jak již bylo řečeno, si jako své heslo vytyčila „jednotu v mnohosti“. Ovšem druhý koncept dnešního odpoledního zamyšlení představuje problematika evropské identity. Jak mu rozumíme?

Máme pouze jednu identitu, tedy přihlášení se, vztahování se a zaměření se na loajalitu a sounáležitost s nějakou entitou či k sobě samému? Mnohdy čteme, že evropská identita tedy loajalita vůči Evropě je v rozporu s naší identitou národní. Tak by evropská identita jakoby bourala koncepci národního státu. Můžeme chápat identitu jako, jak politologové říkají, „zero – sum game“? Tedy vítěz bere vše?

Přikláním se k takovému chápání identity, ve které je jedinec vybaven mnoha vrstvami identit, je především sám sebou, jedinečnou lidskou bytostí, cítí však sounáležitost ke všem horizontům svého bytí a začlenění se do mnohovrstevnatosti lidského společenství. Velmi krásně se vyjádřil ve své práci Letní přemítání tehdejší prezident Václav Havel: „Mým domovem je dům, v němž žiji, obec či město, v nichž jsem se narodil nebo v nichž pobývám, mým domovem je má rodina, svět mých přátel, společenské a duchovní prostředí, v němž žiji, mé povolání, podnik či pracoviště. Mým domovem je samozřejmě i země, v níž žiji, jazyk, jímž mluvím, duchovní klima, které má moje země a které zpřítomňuje jazyk, jímž se v ní mluvívá. Čeština, český druh vnímání světa, česká historická zkušenost, český druh odvahy i zbabělosti, český humor – to vše je neodmyslitelnou součástí této vrstvy mého domova. Mým domovem je tedy i mé češství... Mým domovem ovšem není jen mé češství, je jím i mé českoslovenství... Mým domovem je posléze i Evropa a mé evropanství i – nakonec- tato planeta a její současná civilizace a pochopitelně i celý tento svět.“

Evropská identita, evropanství není pro mě zřeknutí se dalších vrstev identity, je její součástí, je to přihlášení se k hodnotám úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, pluralismu, nepřipustnosti diskriminace, toleranci, spravedlnosti, solidarity. Nyní jsem citovala z článku I-2 Ústavy pro Evropu. Tento dokument, jehož jsem jako členka Konventu matkou zakladatelkou a cítím za něj odpovědnost, ačkoliv byl odsouhlasen většinou členských států i většinou obyvatel, byl odsunut, dle tvrzení mnohých je mrtev, dle některých na resuscitaci.

Ať však osud evropské ústavy je jakýkoliv, evropská identita, jako jedna z vrstev naší identity, je komplementární s našimi dalšími identitami, není jen výplodem snů otců zakladatelů evropského projektu.

Integrace pokračuje a metoda Jeana Moneta, přelévání se integrace do dalších oblastí, je stále živá. Prohlubuje se integrace ekonomická, politická a nejen to. Vedle nezastupitelné identity národní, která je základem evropské rozmanitosti, se kultivuje i jedna z vrstev osobnostní identity: identita evropská a "homo europeus". Není vytvářena cíleně ani pomocí přesvědčování, je vlastně "vedlejším produktem" a nakonec i vizí Evropy.

Po mnoha letech masarykovské drobné práce, kterou jsme se postupně přibližovali směrem k Evropě, k naplnění našeho snu "návratu do Evropy", nabízí se obava pojmenovaná Masarykovým soupeřem a velkým českým historikem Josefem Pekařem. Ten ve své práci "Smysl českých dějin" napsal v roce 1925: ""Smysl" českých dějin je, že Čechové, kdykoliv se dopracovali vysoké úrovně svobody a samostatnosti, podvrátili sami obojí v zápětí nedostatkem rozumné umírněnosti- a to jak v oboru života politického, tak duchovního."

Abych upřesnila, kam Josef Pekař míří zapůjčím si od něj další citát ze stejné práce: "Ale z toho plyne také poučení, že tam, kde zápal patriotické lásky vyšel vstříc a pojal se s osvětnými a mravními pokroky Evropy, jsme rostli k velikosti, kde ochaboval nebo mizel, hynuli jsme."

V dnešním slovníku bychom interpretovali, že hájení našich českých národních zájmů lze jen uvnitř Evropy a v podstatě, že naším národním zájmem Evropa je. Podílení se na jejích pokrocích nejen osvětných a mravních, ale i ekonomických, politických a kulturních je výzvou dnešních dnů.

Zakončila bych přáním, abychom my Češi, Francouzi i Evropané "rostli k velikosti". Je to v zájmu nás všech i naší stále rozvíjené planety.

Děkuji za pozornost.

Prof.PhDr.Lenka Rovná,CSc.

V Praze dne 6.10.2005